

УДК 378.6:351.74(477)

Леонід Володимирович МОГІЛЕВСЬКИЙ,

*проректор Харківського національного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6994-6086>*

ОСОБЛИВОСТІ ВІДБОРУ КАНДИДАТІВ НА НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Підкреслено значущість та особливості здійснення профорієнтаційної діяльності в сучасних умовах, розглянуто проблемні питання відбору кандидатів на навчання у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Ключові слова: професійна орієнтація, професійне самовизначення, професійний відбір, заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання, поліцейські.

Формування самостійної, цілеспрямованої та конкурентоспроможної особистості, здатної до ефективного включення у професійну діяльність, є одним з основних завдань Національної доктрини освіти України. Тому питання, пов'язані з особистісним та професійним розвитком і становленням, є сучасними та актуальними. Ознакою сьогодення є поступові зміни системи відбору та підготовки фахівців для силових структур. Основною метою цих трансформацій є формування правоохоронців нового типу, здатних поєднувати в собі професійну компетентність, умотивованість, відповідальність та особистісну зрілість. Вагомою складовою цього процесу є орієнтація сучасної молоді на навчання в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання та службу в органах Національної поліції України.

Питання кадрового забезпечення та формування кадрового потенціалу, відбору та професійної підготовки поліцейських розглядали у своїх дослідженнях Д. Александров, В. Андросюк, О. Бандурка, В. Барко, В. Бесчастний, С. Гусаров, О. Джафарова, М. Іншин, Л. Казміренко, А. Ключко, П. Коптев, О. Кудерміна, Н. Мілорадова, О. Музичук, І. Охрименко, В. Сокурєнко, О. Цільмак, Д. Швець, С. Яковенко, О. Ярмиш та ін. Однак реалії сьогодення сприяли виникненню певних проблемних питань стосовно проведення профорієнтаційної роботи та відбору кандидатів на навчання у ЗВО зі специфічними умовами навчання та проходження служби у підрозділах Національної поліції.

Першим кроком у підготовці висококваліфікованого фахівця є належним чином організована професійна орієнтація молоді.

Професійна орієнтація розглядається науковцями як комплексна науково обґрунтована система форм, методів і засобів впливу на особистість із метою оптимізації її професійного самовизначення на основі врахування особистісних характеристик людини та суспільних потреб [1]. Система профорієнтації – це організована, керована діяльність різних державних і громадських організацій, підприємств, установ і шкіл, а також сім'ї. Вона спрямована на вдосконалення процесу професійного та соціального самовизначення школярів в інтересах особистості й суспільства в цілому [2, с. 15].

Аналіз сучасного стану процесу здійснення профорієнтаційної роботи свідчить про наявність певних недоліків за всіма напрямками: профінформація, профконсультація, профвідбір та профадаптація.

Так, профорієнтація не має системного характеру та функціонує як низка заходів, зазвичай не зовсім пов'язаних між собою. Більшість заходів оцінюються учнями та батьками як недостатньо ефективні, тому що вони не потребують безпосередньої активної залученості школярів, розвитку когнітивних та наскрізних умінь, творчого пошуку, а лише їх пасивної участі як глядачів або слухачів.

Сучасна молодь не завжди має повне уявлення про існуючий перелік професій та не має можливості ознайомитися з певними професійними функціями як через брак інформації, так і через недостатню кількість фахівців, які можуть здійснити ефективне професійне консультування.

Крім того, пандемія внесла свої корективи в діяльність закладів вищої освіти, шкіл та підприємств. Вступна кампанія минулого року також пройшла під її впливом. В умовах карантину людина обмежена в діях, до яких вона звикла в повсякденному житті. Буденним для здобувачів вищої освіти і школярів стало дистанційне навчання та спілкування. Одним із загальних наслідків зниження мобільності населення в цілому є перенесення активної профорієнтаційної діяльності в онлайн-простір, що має свої переваги та недоліки.

Як зазначають науковці [3; 4], існування певних складнощів у здійсненні профорієнтаційної діяльності щодо спрямування сучасної молоді на навчання в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання пов'язано також із: недостатністю інформування молоді стосовно особливостей різних спеціальностей у межах обраного професійного шляху, наприклад слідчого, працівника оперативних підрозділів, дільничного офіцера поліції та ін. (молода людина не завжди розуміє різницю між зазначеними професіями); відсутністю можливості спробувати себе в різних видах правоохоронної діяльності в межах взаємодії, наприклад, між райвідділом, навчальним закладом, школою та батьками; недостатнім рівнем використання можливостей ЗМІ в адекватному висвітленні різних сторін поліцейської діяльності тощо.

Тому існуюча система профорієнтаційної роботи з молоддю потребує перегляду традиційних форм та методів і розробки та впровадження нових підходів до цієї діяльності як з боку ЗВО, так і з боку держави в цілому. Прикладом таких інновацій в Харківському національному університеті є проведення на платформі ZOOM Днів відкритих дверей онлайн для випускників закладів середньої освіти різних областей України. Керівництво університету, представники факультетів і приймальної комісії роз'яснюють умови та

правила вступу до ЗВО, розповідають про особливості навчання на кожному факультеті та відповідають на питання учнів і батьків.

У цілому можна підкреслити, що виклики сьогодення вимагають перегляду традиційних профорієнтаційних методів і впровадження нових підходів роботи з молоддю на основі підвищення рівня використання онлайн-ресурсів. Тільки ретельно сплановане, поетапне та систематичне проведення профорієнтаційної діяльності дає позитивний результат. Підвищенню результативності цієї діяльності буде сприяти надання всебічної розгорнутої інформації стосовно існуючого попиту на ринку праці на професії поліцейського спрямування та підвищення рівня обізнаності населення в цілому та об'єктів профорієнтаційного впливу щодо специфіки й особливостей вступу та навчання у ЗВО зі специфічними умовами, подальшого працевлаштування та кар'єрного просування.

Список бібліографічних посилань

1. Сутність, структура та поняття професійної орієнтації // Модульне середовище для навчання : сайт. URL : https://msn.khnu.km.ua/-pluginfile.php/201156/mod_resource/content/0/Лекція%20№1.pdf (дата звернення: 15.02.2021).
2. Чистякова С. Н., Родичев Н. Ф. От обучения к профессиональной карьере: программа с методическими рекомендациями. М. : Академия, 2012. 64 с.
3. Мілорадова Н. Е. Проблемні питання профорієнтації та професійного відбору кандидатів на службу в органи Національної поліції України. *Право і Безпека*. 2018. № 3 (70). С. 27–34.
4. Сокуренько В. В. Перспективні напрями оптимізації процесу відбору кандидатів на навчання до закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, що готують поліцейських // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. (м. Харків, 24 трав. 2018 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. спец. фіз. підготовки ф-ту № 2. Харків : ХНУВС, 2018. С. 44–47.

Отримано 18.02.2021